

ÅRSBERETNING OM VIRKSOMHETEN I 2016

Formål

Stiftelsen Fritt Ord er en privat, allmennyttig stiftelse hvis fremste formål er å verne om og styrke ytringsfriheten og dens vilkår i Norge, særlig ved å stimulere den levende debatt og den uredde bruk av ordet. Fritt Ord kan også støtte andre sider ved norsk kultur, i første rekke den del av kulturen som gjør bruk av ordet. I særlige tilfeller kan Fritt Ord bidra til å fremme ytringsfriheten i andre land. Stiftelsen har kontor i Uranienborgveien 2, Oslo.

Fritt Ord søker å ivareta sitt formål på to måter: gjennom bevilgning på basis av søknader og gjennom egeninitiert virksomhet (prisutdelinger, stipendprogram, seminarer, prosjekter). Til vedtektsbestemte formål ble det i 2016 til sammen bevilget kr 75,9 mill. Av dette utgjør ca. kr 1 mill. forskjellige priser, mens kr 74,9 mill. er bevilgninger etter søknad.

Det utarbeides en årsrapport som viser bredden i Fritt Ords virksomhet i 2016. Denne vil bli tilgjengelig på www.frittord.no høsten 2017.

Priser og egne initiativer

Fritt Ords Pris

Fritt Ords Pris for 2016 ble tildelt **Robert Mood**. Han fikk prisen for å ha vist stort ytringsmot i kritiske debatter om Forsvarets rolle i samfunnet. Prisbeløpet var på kr 400 000, og overrekkelsen fant sted i Den norske Opera & Ballett 10. mai 2016.

Fritt Ords Honnør

Fritt Ords Honnør ble 16. juni tildelt **Loveleen Rihel Brenna** og **Walid al-Kubaisi** for deres innsiktsfulle bidrag i norsk offentlighet i to tiår, ikke minst med innspill i innvandrings- og integreringsdiskusjoner. I styrets begrunnelse het det videre at de har deltatt på sekulære (ikke-religiøse) premisser, og bidratt til nyansering og vitalisering av mangfoldsdebatten. Prisbeløpet var på kr 100 000 til hver av mottakerne, og Honnørene ble overrakt i Uranienborgveien 2.

Fritt Ords og Zeit-Stiftungs pressepriser til Russland og Øst-Europa

Stiftelsen Fritt Ords Pressepris «Fri Presse Russland» og Gerd Bucerius' Pressepris «Fri Presse Øst-Europa» ble delt ut under arrangementet Media Awards på Goethe-Instituttet i Tbilisi, Georgia, 24.-25. november 2016. I tillegg til prisutdelingen ble det avholdt en internasjonal konferanse for journalister. Prisene på i alt 80 000 euro gikk til den aserbajdsjanske redaktøren og kommentatoren **Seymur Hazi**, den russiske journalisten **Elena Milashina** og det ukrainske nettstedet **Nashi Groshi**. Kostnadene ble delt likt mellom Fritt Ord og Zeit-Stiftung.

Fritt Ord-konkurransen for elever i videregående skole 2016

Temaet for årets konkurranse var sensur, og Fritt Ord mottok 150 bidrag. Vinnerne av konkurransen ble offentliggjort under et arrangement 19. april 2016 i Uranienborgveien 2. Førstepremien gikk til **Sara Pernille Jensen** fra Oslo katedralskole, mens andrepremien ble tildelt **André Jonassen** fra Stavanger katedralskole. **Thea Sundet** fra Thora Storm videregående skole i Trondheim fikk tredjepremien. Førstepremien var et stipend på

kr 20 000, andrepremien kr 15 000 og tredjepremien kr 10 000. I tillegg består premien av en reise til Strasbourg for alle prisvinnerne.

Seminarer og filmvisninger

På eget initiativ og i samarbeid med ulike institusjoner gjennomførte Fritt Ord mer enn 40 konferanser, seminarer og filmvisninger i 2016 – i Oslo, Bergen, Stavanger, Hong Kong, London og Berlin.

Egne initiativer og samarbeidsprosjekter

I tillegg til prisene, konkurransen og arrangementene som er nevnt ovenfor, står Fritt Ord bak en rekke større prosjekter på eget initiativ og i samarbeid med andre instanser. Fritt Ord har f.eks. initiert og finansiert et større, flerårig prosjekt som kartlegger ytringsfrihetens status i Norge: Status for ytringsfriheten i Norge – Fritt Ords monitorprosjekt i samarbeid med bl.a. Institutt for samfunnsforskning. Videre har stiftelsen etablert et prosjekt om varsling og ytringsfrihet i samarbeid med Fafo. Fritt Ord utlyser årlig journaliststipendet The Preben Munthe Fellowship i samarbeid med Reuters Institute for the Study of Journalism ved Universitetet i Oxford og studentstipend ved universiteter og høyskoler i Norge. Stiftelsen er involvert i to større fotoprosjekter: European Photo Exhibition Award (epea) i samarbeid med andre europeiske stiftelser, og egeninitiativet Norwegian Journal of Photography (njp). Fritt Ord er også part i stiftelsessamarbeidet «Perspektivy», som søker å fremme journalistikk i Russland og skape samarbeidsprosjekter mellom østeuropeiske journalister og medier på tvers av landegrensene.

Annen utadrettet virksomhet

Styremedlemmer og administrasjon har bidratt i offentligheten med et stort antall foredrag, innlegg, medieintervjuer, deltakelse i debatter, konferanser og seminarer, i Norge og i utlandet. Det har vært avholdt et stort antall møter med personer og organisasjoner i tilknytning til initiativer og prosjekter.

Bevilgninger

Det ble i årets løp behandlet ca. 3050 søknader, hvorav 1130 ble helt eller delvis imøtekommet. Fullstendige lister over bevilgningene i 2016 ligger på Fritt Ords nettsted, hvor de offentliggjøres løpende i etterkant av hver søknadsrunde.

Vel 90 % av de innsendte søknadene inngår i Fritt Ords syv ordinære behandlingsrunder, der det deles ut midler til bl.a. bokprosjekter, seminarer, festivaler, dokumentarfilmer, organisasjoner på ytringsfrihetsfeltet, fotoprosjekter, kataloger, teateroppsetninger og utstillinger. I tillegg har det i 2016 vært tre spesialutlysninger som til sammen utgjør ca. 10 % av søknadsmassen og 17 % av årets bevilgede midler:

Utlysningene Kvalitetsjournalistikk i en ny tid og Den gode kritikken

I 2015 startet det treårige prosjektet «Kvalitetsjournalistikk i en ny tid» opp. Her lyser Fritt Ord hvert år ut inntil 10 millioner kroner til journalistikkprosjekter, i alt ca. 30 millioner. Det kom i 2016 inn 150 søknader i denne utlysningen, og 85 prosjekter ble i alt tildelt 8,5 millioner kroner. Parallelt med kvalitetsjournalistikkprosjektet løper stipendordningen «Den gode kritikken», med ti årlige stipender à 200 000 kroner til norske kritikere. Denne ordningen er til sammen på seks millioner kroner over tre år (medio 2015–medio 2018). I 2016 kom det inn 44 søknader i denne utlysningen.

Utlysning av midler til norske folkebibliotek

Våren 2016 lyste Fritt Ord for niende gang ut midler til tiltak i norske folkebibliotek. Temaet denne gangen var språkformidling, og det ble lyst ut tilskudd à kr 50 000. Det kom inn 98 søknader, og det ble besluttet å tildele midler til 43 søkere. Til sammen ble det delt ut ca. 2,1 millioner kroner, fordelt på biblioteker over hele landet.

Økonomi

Fritt Ord har samarbeidet med en uavhengig rådgiver, Formuesforvaltning, om utvikling av strategi og løpende evaluering av porteføljen og om valg av forvaltere og investeringsprodukter. Kapitalforvaltningen ble utført gjennom investeringer i aktivklasser som renter, norske og utenlandske aksjer, private equity-fond og eiendom.

Selskapet er egenkapitalfinansiert og har ikke vesentlig gjeld utover de bevilgninger som er gitt til realisering av formålet. Endringen i kontantstrømmen består dermed i å forklare endringen i stiftelsens investeringsportefølje fra 2015 – dette har mindre interesse. Midlene til den økonomiske støtten for realisering av formålet kommer fra avkastningen av stiftelsens kapital, som for 2016 var på MNOK 159,5 mot MNOK 76,4 for 2015.

Det ble bevilget kr 75,9 mill. til vedtektsbestemte formål. Bevilgningene har gått ned med kr 20 mill. fra 2015 til 2016. Det skyldes en bevisst prioritering i bevilgningene for å kompensere for midlertidig lavere avkastning på stiftelsens investeringer som følge av markedskonjunkturer. De samlede kostnadene for aktiviteter som oppfyller formålet utgjorde kr 30,8 mill., og forvaltningskostnadene for investeringsaktiviteter utgjorde kr 3,2 mill. Total formålskapital utgjør ved årets slutt 2,9 mrd. kroner.

Fritt Ord har oppnådd følgende resultat for sine aktivklasser:

Aktivklasse	Fordeling	Avkastning Portefølje	Avkastning Ref.indeks
Pengemarked/bank	10,60 %	1,36 %	5,40 %
Obligasjoner Norge	22,40 %	4,39 %	4,40 %
Obligasjoner utland	11,60 %	4,80 %	2,94 %
Aksjer Norge/Norden	8,20 %	7,22 %	11,50 %
Aksjer utland	19,20 %	7,93 %	9,04 %
Hedgefond	6,70 %	4,88 %	4,60 %
Private Equity	11,20 %	-3,01 %	9,04 %
Eiendom	10,10 %	5,02 %	3,51 %
Totalt portefølje	100,00 %	4,41 %	4,96 %

Tabellen viser at i 2016 har stiftelsen hatt overskudd i alle aktivklasser med unntak av private equity. Stiftelsens formålskapital per 31. desember 2016 utgjorde 2 982 millioner kroner mot 2 932 millioner kroner i 2015. Fritt Ord har utarbeidet en strategi for langsiktig kapitalforvaltning med krav til etikk i de investeringer som stiftelsens forvaltere foretar på Fritt Ords vegne. Stiftelsen tilstreber utøvelse av samfunnsansvar i alle ledd av sin virksomhet.

Realavkastning

Overskuddet fra årets investeringsaktiviteter var på 159,5 millioner kroner. I forhold til stiftelsens formålskapital per 01.01. gir dette en avkastning på 5,5 % (2015: 2,6 %). Justert for inflasjon (3,5 %) gir dette en realavkastning på 2 % for 2016 (2015: 0,3 %).

Redegjørelse for årsregnskapet

Det fremlagte årsregnskapet gir et rettviseende bilde av stiftelsens eiendeler, gjeld og finansielle stilling ved årsskiftet, samt av resultat og utvikling av stiftelsens virksomhet gjennom året. Det knytter seg ingen vesentlige usikkerheter til årsregnskapet, og det er heller ingen ekstraordinære forhold som har påvirket regnskapet. Det har ikke inntruffet vesentlige hendelser etter balansedagen. Styret er av den oppfatning at forutsetningen for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet for 2016 er satt opp etter denne forutsetningen. Styret anser arbeidsmiljøet i stiftelsen som tilfredsstillende, og har ikke iverksatt spesielle arbeidsmiljøtiltak.

Finansiell risiko

Fritt Ords finansielle risiko er moderat. Forholdet er nærmere omtalt under note 9 i regnskapet.

Økonomiske fremtidsutsikter

Fritt Ord har et mål om en langsiktig realavkastning på 4,5 %. Fritt Ords forventninger til fremtidig avkastning er beregnet ut fra dette forhold. Utdeling til vedtektsfestede formål skal med utgangspunkt i styrets vedtak utgjøre i snitt ca. 3 % av stiftelsens formålskapital per 01.01. Stiftelsens prognose om budsjettert avkastning for året er imidlertid avhengig av utviklingen i finansmarkedet. Avkastningen er beregnet ut fra forutsetningen om at 2017 blir et normalår.

Årets aktivitetsoverskudd

Det samlede aktivitetsoverskuddet på kr 49,7 mill. foreslås overført til annen formålskapital.

Styre og administrasjon

Styret

Tidligere høyesterettsdommer Georg Fr. Rieber-Mohn var styreleder i Fritt Ord frem til desember 2016. Han gikk av etter styremøtet 7. desember, da tidligere nestleder Grete Brochmann ble valgt til ny styreleder. Styret har i 2016 ellers bestått av følgende medlemmer: adm. direktør Christian Bjelland, professor Liv Bliksrud, professor Guri Hjeltnes, forfatter og journalist Frank Rossavik og forfatter og utenriksmedarbeider Sigrun Slapgard. Bliksrud gikk av som styremedlem i juni 2016. I desember 2016 ble postdoktor Anine Kierulf og stortingsrepresentant Bård Vegar Solhjell innvalgt som nye styremedlemmer.

I løpet av året ble det avholdt 8 styremøter og ett planleggingsseminar. I tillegg foretok styret en studietur til Finnmark i april og én til Strasbourg i november. Fritt Ord tilstreber jevn fordeling mellom kjønnene; det var i desember 2016 3 kvinner og 3 menn i styret. Det er likestilling i stiftelsen med tanke på både ansettelser, lønnsbetingelser og arbeidsoppgaver. Likestillingen er etter styrets mening godt ivaretatt, og det iverksettes derfor ikke ytterligere tiltak på området.

Forretningsførsel og administrasjon

Knut Olav Åmås er administrerende direktør og Bente Roalsvig nestleder/prosjektdirektør. Ingvild Bjerkholt, Oskar Kvasnes, Elin Bech Lutnæs og Hanne Vorland er seniorrådgivere. Fra september 2016 vikarierer Hilde Wisløff Nagell for Vorland (foreldrepermisjon). Anne-Lise Sognnes er rådgiver og kokk i 80 % stilling for Sameiet Uranienborgveien 2. Tonje Olsrud er rådgiver og Kjersti Bjørkmo administrasjonsmedarbeider i 50 % stilling. Joakim Lie er prosjektleder for Fritt Ords ungdomskonkurransse og Karsten Korbøl koordinator for HIFOs prosjektkonkurransse i historie (20 % stilling). Herkules Forvaltning AS har vært Fritt Ords regnskapsfører, mens PwC Norge er stiftelsens revisor fra og med 2016. Det har ikke vært skader, ulykker eller påfallende sykefravær. Fritt Ords virksomhet forurensrer ikke det ytre miljø.

Oslo, 31. desember 2016/15. juni 2017

Grete Brochmann
Styrets leder

Christian Bjelland
Styremedlem

Guri Hjeltnes
Styremedlem

Anine Kierulf
Styremedlem

Frank Rossavik
Styremedlem

Sigrun Slapgard
Styremedlem

Bård Vegar Solhjell
Styremedlem

Knut Olav Åmås
Adm. direktør